

HYGIENICKÉ POZNATKY Z LÉKAŘSKÉ PRÁCE PŘI ZÁPISU BRANCŮ

MUDr. P. DOSTÁL, OÚNZ Jablonec n/Nisou

V letech 1958 a 1959 jsme provedli soustavný hygienický průzkum při prohlídkách branců u zápisu v Jablonci nad Nisou. Soustavné prohlídce jsme podrobili po oba roky vždy 400 branců. Šlo o osmnáctileté muže, narozené r. 1940 a v r. 1941. Průzkumu jsme podrobili tedy celkem osm set mladých mužů, kteří podléhali odvodní povinnosti. Zaměřili jsme se na zjištění základních znalostí hygieny osobní, hygieny pracoviště a na vědomosti o základních infekčních

chorobách. Všimli jsme si praktických nedostatků v osobní hygieně, zvláště nedostačující tělesné čistoty. Z dalších ukazatelů zdravotního stavu jsme počítali vadný chrup, dosud nekorigované refrakční vady, procentuálně jsme vyčíslili následky po infekční žloutence, počet kuřáků a množství branců požívajících alkohol.

V tabulce č. 1 uvádíme zhodnocení teoretických i praktických znalostí hygieny; ohodnocení prováděli vždy titíž lékaři, podle stejných kri-

Tabulka I

Rok	Počet branců	Znalosti		
		výborné až dobré	dostatečné	nedo- statečné
1958	400	299	81	20
1959	400	313	63	24
Cel- kem %	800=100 %	612=76,5 %	144=18 %	44=5,5%

térií. Zhodnotili jsme vyplněné zdravotnické dotazníky, kde branci písemně odpovídali, které choroby prodělali, udali data z rodinné i osobní anamnesy, údaje o sportovní činnosti a uvedli množství a druh požívaného alkoholu a počet denně vykouřených cigaret. Dále jsme klasifikovali odpovědi na dvě otázky, z nichž první se týkala hygieny pracoviště, ať už továrny, nebo školy včetně bezpečnostních pracovních opatření a druhá byla zaměřena na nejzákladnější znalosti o chřipce a infekční žloutence. Hodnotili jsme také tělesnou čistotu. Zjistili jsme, že 76,5 % branců nás teoretickými hygienickými znalostmi i praktickou čistotou těla zcela uspokojovalo. Do skupiny 18 % dostatečných znalostí jsme zařadili brance, kteří z předpokládaných znalostí věděli alespoň něco. Také tam, kde čistota nohou a těla nebyla dobrá, jsme brance zařadili i při dobrých teoretických znalostech do skupiny dostačující. A konečně zbývajících 5,5 % tvořili branci, kteří nevěděli nic o hygieně a infekčních chorobách, ve vyplnění dotazníku prokázali základní neznalosti, nebo sem byli zařazeni pro zcela nevyhovující čistotu těla, spojenou s nedostatečnou péčí o pokožku hlavy a dutiny ústní. V této skupině bylo hodně mladíků, kteří pracují v jabloneckém okrese, ale jsou často vzdáleni i stovky kilometrů od svého bydliště a rodičů, pak sem patřili někteří kočující občané z řad cikánské národnosti.

V tabulce čís. II vykazujeme počet vadných chrupů, nekorigované refrakční vady a následky po infekčním zánětu jater. Za vykažený chrup jsme počítali takový, kde byl zcela kariesní jeden zub, nebo menší kazy nejméně na dvou zubech. Téměř pětina vadných chrupů

Tabulka II

Rok	Počet branců	Vadný chrup	Nekor. refr. vady	Následky po inf. zánětu jater
1958	400	72	30	12
1959	400	80	34	8
Cel- kem %	800=100 %	152=19 %	64=8 %	20 = 2,5 %

ukazuje na dosud personálně nedostatečnou stomatologickou péči, ale i na nedostatek osobní péče o vlastní chrup u mnohých mladých lidí.

Za nekorigované refrakční vady jsme počítali takový visus, kde byla krátkozrakost nebo dalekozrakost nalezena a upravena korekcí po prvé v životě. Musilo jít o korekci skly nejméně o síle $-1,0$ dioptrie nebo $+1,0$ dioptrie. Někteří branci si raději kupovali v kině a divadle lístky do prvních řad, než by nosili brýle.

Z chorobnosti jsme sledovali jenom následky po infekční žloutence, projevovaly-li se ještě rok po začátku onemocnění. Počítali jsme sem brance se zvýšenými jaterními testy, ale i brance s výraznými gastrointestinálními příznaky, které vyžadovaly přísnější dodržování diety. Tomuto pozorování jsme se věnovali proto, že kraj Liberec byl v r. 1957 na prvním místě v ČSR v celostátním průměru nemocnosti infekční hepatitidou. (Celostátní průměr nemocnosti byl v r. 1957 na 100 000 184,4, v libereckém kraji pak 292,2). Okres Jablonec n. Nisou patřil k nejzamořenějším okresům v libereckém kraji. Navíc jsme měli možnost kontroly chorobopisů branců s následky po infekční žloutence, protože krajské oddělení pro léčbu infekční žloutenky je v Jablonci n. Nisou. Přesvědčili jsme se, že následky po infekční žloutence jsou častým důvodem odročení odvodu, ale i neschopnosti k vojenské službě.

Tabulka III

Rok	Počet branců	Kouří	Pije alkohol
1958	400	150	69
1959	400	146	75
Cel- kem %	800=100 %	296=37%	144 = 18 %

Počet kuřáků a ty, kteří pijí častěji alkohol, jsme zachytili v tabulce č. III. Množství kouřících, které přesahuje $\frac{1}{3}$ celkového počtu, je velké, i když jde také o slabé kuřáky. Ovšem hranice mezi silným a slabým kouřením je velice labilní. Započítali jsme sem všechny muže, kteří kouřili denně pět cigaret a více. Z celkového počtu pozorovaných branců pilo 18% větší množství alkoholu. Toto číslo je podmíněno skutečností, že mnozí branci pracují ve sklářském průmyslu, který je na Jablonecku hodně rozšířen, a naučí se doplňovat tělesné zásoby tekutin větším množstvím piva.

Tímto pozorováním jsme získali cenný přehled o zdravotním stavu mužského dorostu v okresním měřítku. Průzkum prováděli vždy dva lékaři. Práce dokazuje, že jednorocní zdravotní péče o brance mezi zápisem a odvodem je naprosto nezbytná.

Souhrn

Popsán hygienický průzkum 800 mladých branců při zápisech v letech 1958 a 1959. Zjišťována úroveň osobní hygieny a teoretické znalosti z hygieny pracoviště a nejdůležitějších infekčních chorob. Z pozorovaných mužů mělo 76,5 % výborné znalosti, nedostačující znalosti jen 5,5 %. Zjištěno 37 % kuřáků a 18 % branců, kteří pijí ve větším množství alkohol. Vykážený chrup nalezen u 19 %, u 8 % dosud nekorigované refrakční vady a 2,5 % branců bylo postiženo posthepatickým syndromem.

Резюме

Автор описывает результаты санитарно-гигиенической разведки среди 800 молодых призывников, которых, в целях выявления их санитарных познаний, опрашивали в 1958 и 1959 гг при наборе в армию. Определялся уровень личной гигиены, теоретические познания в вопросах гигиены рабочего места и знание важнейших инфекционных болезней. У 76,5% обследованных лиц были отличные знания, в то время как недостаточные были обнаружены в 5,5% случаев. 37% призывников курило, а 18% пьет в более менее большом количестве спиртные напитки. Испорченные зубы были обнаружены у 19% призывников, в 8% случаев была установлена пониженная острота зрения без коррекции, а у 2,5% обследованных был выявлен постгепатический синдром.

Summary

Hygienic screening of 800 young recruits was carried out in the years 1958 and 1959 during conscription. The level of personal hygiene was investigated, and simultaneously the recruits had to answer questions concerning their theoretical knowledge of hygienic measures during work and of the frequently occurring infectious diseases. Among the investigated had 76,5 per cent excellent knowledge, and an insufficient familiarity with these problems was noted only in 5,5 per cent. Further interrogation showed that 37 per cent of the recruits smoked, and that 18 per cent drank alcohol in greater quantities. Dental caries was found in 19 per cent, hitherto uncorrected errors of ocular refraction in 8 per cent, and 2,5 per cent exhibited a post-hepatitic syndrome.

Pisemnictví

1. *Pachner Petr*: Hygiena na pracovištích, Praha 1954.
2. *Janda František*: Zdravotnická péče o pracující do-rost, Praha 1955.
3. *Liškuťin Josef*: Vojenská hygiena, Praha 1957.
4. *Hrubeš Jan*: Bezpečnost a hygiena práce na průmyslových a vysokých školách, Praha 1957.
5. *Kazmar, Roudný, Přikrylová*: Rozbor epidemiologické situace v ČSR v roce 1957, Praktický lékař, č. 22, r. 1958.
6. *Kotek Josef*: Předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, Praha 1958.
7. *Dostál Pravdomil*: Některé poznámky k práci odvodních lékařů, Vojenské zdravotnické listy, č. 1., r. 1959.